

# Wojciech Fijałkowski

---

## Dziedzictwo i jego ochrona na Kongresie Kultury Polskiej

---

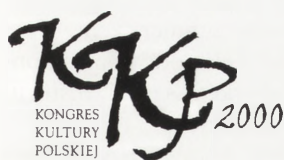
Ochrona Zabytków 54/1 (212), 109-110

---

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.



## DZIEDZICTWO I JEGO OCHRONA NA KONGRESIE KULTURY POLSKIEJ

W dniach 8–10 grudnia 2000 r. odbył się w Warszawie długo oczekiwany przez środowisko Kongres Kultury Polskiej, nad którym objęli honorowy patronat Prezydent RP, Prymas Polski i Prezes Rady Ministrów, marszałkowie Sejmu i Senatu, ministrowie Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Edukacji Narodowej i Nauki.

W szerokiej panoramie problematyki kulturalnej Kongresu specjalne miejsce zajęły sprawy związane z naszym dziedzictwem i jego ochroną. Już w przeddzień oficjalnego otwarcia Kongresu, bo dnia 7 grudnia 2000 r. odbyło się w Pałacu Prezydenckim całodzienne forum dyskusyjne noszące tytuł „Ochrona Dziedzictwa Kultury w Polsce”.

Inicjatorem i organizatorem tego forum wspartym przez Kancelarię Prezydenta RP i Zarząd Główny Towarzystwa Opieki nad Zabytkami był prof. Andrzej Tomaszewski. On też przewodniczył obradom mającym formę dyskusji panelowej. Forum otworzył jako gospodarz pałacu Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski, który także wygłosił wstępne przemówienie i uczestniczył w forum przez większą część dyskusji.

Wyrażając zadowolenie ze spotkania z uczestnikami forum poświęconego sprawie dziedzictwa, Prezydent podkreślił, że wielkim kapitałem Polski wnoszonym do Unii Europejskiej jest nasza wspaniała i bogata kultura, w tym nasze ponad tysiącletnie patrymonium, stanowiące ważną część wspólnego, europejskiego dziedzictwa kulturalnego. Dlatego też, mówił Prezydent, państwo winno zwiększyć swój udział w ochronie dorobku naszej materialnej i duchowej kultury, przywracając instytucję mecenatu państwowego. Zawodna stała się bowiem wiara w to, że dotychczasowy mecenat zastąpiony zostanie mecenatem prywatnym sprawowanym przez świat biznesu. W zakończeniu swego wystąpienia Prezydent zadeklarował swoje daleko idące wsparcie dla rozwoju kultury i ochrony naszego dziedzictwa. Nawiązując do deklaracji Prezydenta, prof. Tomaszewski zaapelował, by Prezydent „z ochrony dziedzictwa uczynił priorytet swojej polityki, bo tylko on jako głowa państwa powinien i może to uczynić”.

Po wystąpieniu Prezydenta rozpoczęła się dyskusja panelowa, dla której kanwą stanowiła treść listu-zaproszenia skierowanego przez prof. Tomaszewskiego do uczestników forum:

*„Ostatnie lata naszego stulecia są okresem ożywionej dyskusji międzynarodowej poświęconej teoretycznym podstawom ochrony dóbr kultury. Wylania się z niej nowy kształt filozofii konserwatorskiej, pod którego znakiem stanie XXI wiek.*

*Główne nurty i tendencje tej wielowątkowej dyskusji są następujące:*

- *Pogodzenie uniwersalnych zasad filozofii konserwatorskiej z pluralizmem podejść metodycznych, uwzględniających tradycje i doświadczenia poszczególnych obszarów kulturowych świata.*
- *Wydobycie wspólnych wartości dziedzictwa kultury i sztuki tych obszarów jako elementu integrującego je i zapobiegającego nacjonalizmowi, szowinizmowi i barbaryzmowi kulturowym (kampania 2000 Rady Europy „Europa — wspólne dziedzictwo”).*
- *Ujęcie w jednolity proces ochrony wszystkich niematerialnych/duchowych i materialnych dóbr kultury (wiara, tradycja, obyczaj, historia, literatura, muzyka, krajobraz, przyroda, architektura i sztuki piękne...).*
- *Postawienie znaku równości między niematerialnymi/duchowymi a materialnymi wartościami zabytków (pluralistyczne pojęcie »autentyzmu« obejmujące substancję materialną, funkcję, tradycję, treści i przesłania ideowe).*
- *Ujęcie ochrony krajobrazu kulturowego i naturalnego w jednolity proces ekologiczny.*
- *Wdrożenie metodologii konserwacji zapobiegawczej jako najbezpieczniejszego podejścia praktycznego zarówno w ochronie kolekcji jak w dziedzinie architektury i krajobrazu (opracowywana strategia Unii Europejskiej — »preventive conservation«).*

*Wobec wszystkich tych wyzwań stajemy również w Polsce. Jak w naszych warunkach, z naszymi siłami i doświadczeniami, chronić dla przyszłych pokoleń całościowo wspólne europejskie dziedzictwo kulturowe Polski? Jak wpisać nasze wysiłki w międzynarodowe działania?”*

Głównymi mówcami w dyskusji panelowej byli: prof. Janusz Bogdanowski i dr hab. Zbigniew Myszkowski z Politechniki Krakowskiej, prof. Tadeusz Chrzanowski z KUL, dr Zbigniew Kobyliński z PAN, prof. Adam Miłobędzki i prof. Henryk Samsonowicz z Uniwersytetu Warszawskiego, dr Marian Sołtysiak z TOnZ, prof. Mieczysław Tomaszewski z Akademii

Muzycznej w Warszawie oraz dr Michał Woźniak z Uniwersytetu Toruńskiego i prof. Teresa Zarębska z Politechniki Warszawskiej.

W wystąpieniach panelowych zaproszonych do dyskusji mówców podniesione zostały m.in. następujące kwestie:

- ochrona krajobrazu kulturowego i kontynuacja rodzimej tradycji przy podejmowaniu nowych rozwiązań architektoniczno-przestrzennych;
- skuteczniejsza niż dotąd ochrona historycznych zespołów urbanistycznych i reaktywowanie Komisji ds. Miast Historycznych;
- wygasające w społeczeństwie polskim zainteresowanie historią, pomnikami przeszłości i ich należytą ochroną;
- znaczenie dla istnienia narodu oraz jego tożsamości zabytków historii i kultury z zawartą w nich symboliką;
- ważność zabytków archeologicznych jako obiektów posiadających niedocenione wielokrotnie walory naukowe i kulturowe;

- ochrona zagrożonego zniszczeniem dziedzictwa muzycznego i utrwalenie dotychczasowego dorobku w tej dziedzinie przez jak najszersze wykorzystanie współczesnych możliwości technicznych;
- gromadzenie, przechowywanie, eksponowanie i konserwacja muzealiów jako zabytków sztuki, historii, rzemiosła artystycznego i techniki;
- system współczesnej ochrony naszego dziedzictwa przez wyspecjalizowane służby konserwatorskie oraz stowarzyszenia twórcze i zawodowe, a także organizacje społecznie zajmujące się opieką nad zabytkami.

Sprawy związane z dziedzictwem i jego ochroną przewijały się także podczas dyskusji na innych forach, takich jak chociażby: „Wieloetniczność kultury polskiej” czy „Spotkanie dziedzictwa z nowoczesnością”. Znalazły one również swoje miejsce na końcowej sesji plenarnej Kongresu Kultury Polskiej, gdzie o roli i znaczeniu naszego dziedzictwa w perspektywie wejścia do Unii Europejskiej mówił zarówno Premier, prof. Jerzy Buzek, jak też prof. Andrzej Tomaszewski.

*Wojciech Fijałkowski*